

DE KUNST OM BANG TE WORDEN.

ER was eens een vader, die twee zonen had. De oudste was knap en handig en kon overal best terecht, maar de jongste was dom, hij kon niets begrijpen of leeren, en de menschen zeiden van hem: „Van die jongen kan zijn vader nog veel last hebben.”

Als er wat te doen was, dan moest de oudste zoon het geregeld opknappen, maar als de vader hem 's avonds laat of 's nachts om een boodschap uitzond en zijn weg leidde daarbij over het kerkhof of een ander spookachtig oord, dan zei de jongen: „Nee, vader, daar ga ik liever niet heen, dat vind ik zoo griezelig.” Want hij was bang.

Of als ze 's avonds om de haard zaten en verhalen verteld werden, dat je er kippevel van kreeg, dan zeiden de menschen, die er naar luisterden, vaak: „Hè, je rilt ervan.” De jongste zoon zat in een hoekje en hoorde dat alles aan; hij begreep er niets van. „Ze zeggen altijd: je rilt ervan, of je griezelt ervan. Ik griezelen heelemaal niet van; dat zal dus zeker ook een kunst zijn waar ik niets van versta.”

Eens op een keer zei de vader tegen hem: „Zeg, jij daar in die hoek, je wordt ook al groot en sterk; het wordt tijd dat je wat leert om je brood mee te verdienen. Zie eens hoe je broer zich inspant; maar aan jou gaat de kost verloren.”

„Wel vader,” antwoordde de jongen, „ik wil heel graag wat leeren; ik zou het liefst leeren griezelen, want daar ken ik niets van.”

De oudste broer lachte, toen hij dat hoorde, en dacht bij zich zelf: „Mijn hemel, wat is mijn broer een uil, daar komt van zijn leven nooit iets van terecht; als je wat worden wil, moet je bijtijds beginnen.” De vader zuchtte en antwoordde: „Griezelen kan je wel leeren, maar daar zal je je brood niet mee verdienen.”

Spoedig daarop kregen ze bezoek van de koster; de vader klaagde hem zijn nood en vertelde dat zijn jongste zoon zoo slecht leeren kon en niemendal wist en niets kon. „Denk eens aan,” zei de vader, „toen ik hem vroeg waar hij zijn brood mee wou verdienen, verlangde hij te leeren griezelen.” „Is 't anders niet?” zei de koster, „dat kan hij wel bij mij leeren; zend hem maar naar me toe, dat zal ik wel opknappen.”

De vader vond het best, want hij dacht: „Op deze manier komt de jongen toch bij menschen waar hij wel een beetje leeren kan.” Dus nam de koster hem bij zich in huis, en hij moest de klok luiden. Na een paar dagen wekte de koster hem te middernacht en zei dat hij op moest staan, de toren inklimmen en de klok luiden. „Nu zal je wel leeren wat griezelen is,” dacht de koster. Deze sloop stilletjes vooruit, en toen de jongen boven was en zich omdraaide om het klokketouw beet te pakken, zag hij op de trap tegenover het klokkegat een witte gedaante staan. „Wie is daar?” riep hij. De gedaante gaf geen antwoord en bewoog zich niet. „Geef antwoord,” riep de jongen, „of maak dat je wegkomt; je hebt hier 's nachts niets te maken.”

De koster bleef onbewegelijk staan, om de jongen te laten gelooven dat het een spook was. Voor de tweede maal riep de jongen: „Wat wil je hier? Spreek, als je een eerlijk man bent, of ik gooi je de trap af!”

De koster dacht: dat zal zoo'n vaart niet loopen"; hij gaf geen geluid en bleef staan of hij van steen was. Toen riep de jongen hem voor de derde maal toe, en toen dit ook vergeefs was, nam hij een aanloop en stootte het spook de trap af, zoodat het tien trappen naar beneden viel en in een hoek bleef liggen. Daarop luidde hij de klok, ging naar huis, stapte, zonder een woord te zeggen, in bed en sliep dadelijk in. De vrouw van de koster wachtte lange tijd op haar man, maar die kwam maar niet terug. Toen werd ze eindelijk angstig; ze wekte de jongen en vroeg: „Weet je niet waar mijn man gebleven is? Hij is voor jou de toren in geklommen.”

„Nee” antwoordde de jongen. „Maar er heeft er wel een tegenover het klokkegat op de trap gestaan, en omdat die geen antwoord gaf en ook niet weg wilde gaan, dacht ik dat het een spitsboef was en heb ik hem de trap af geduwd. Ga er maar naar toe, dan kunt u zien of hij 't geweest is; dat zou me erg spijten.”

De vrouw haastte zich er heen en vond onder aan de trap haar man in een hoek liggen jammeren; hij had een been gebroken. Zij hielp hem naar huis en snelde toen dadelijk, luid schreiend, naar de vader van de jongen. „Je jongen heeft een groot ongeluk veroorzaakt,” riep ze, „hij heeft mijn man de trap afgegooid, zoodat die een been gebroken heeft. Haal de deugniet weg, hij moet ons huis uit.” De vader schrok, haalde de jongen uit zijn bed en gaf hem een duchtige uitbrander. „Wat zijn dat voor goddelooze streken,” zei hij, „die moet de duivel je ingeblazen hebben.”

„Vader,” antwoordde de jongen, „luister eens, ik ben geheel onschuldig. Hij stond daar in 't holst van de nacht als iemand die wat slechts in de zin had. Ik wist niet wie het was en ik heb hem drie-

maal gewaarschuwd, te antwoorden of weg te gaan.”
„Ach,” zei de vader, „met jou beleef ik alleen maar ongeluk;
ga uit mijn oogen, ik wil je niet meer zien.”

„Ja vader, heel goed; wacht maar tot het dag is, dan zal ik
er op uittrekken om griezelen te leeren; dan versta ik toch
ook een kunst waarmee ik mijn brood verdienen kan.”

„Leer wat je wilt,” zei de vader, „’t is mij om ’t even. Daar
heb je vijftig gulden, ga daarmee de wijde wereld in, en zeg
aan niemand waar je vandaan komt en wie je vader is, want
ik moet me over je schamen.”

„Ja vader, zooals je wilt,” zei de jongen; „als je niet meer
van me verlangt dan dit, dan kan ik hier gemakkelijk aan
denken.”

Toen de morgen aanbrak, stak de jongen zijn vijftig gulden
in zijn zak en trok langs de groote landweg het dorp uit. Hij
zei aldoor bij zichzelf: „Als ik toch maar griezelen kon! Als
ik toch maar griezelen kon!”

Dat hoorde een voerman, die achter hem aankwam. Die vroeg
hem: „Wie ben jij, jongen?”

„Dat weet ik niet,” zei de jongen.

„Wie is je vader.”

„Dat mag ik niet zeggen.”

En vond onder aan de trap haar man

„Wat brom je toch allemaal zoo binnensmonds?”

„Wel,” antwoordde de jongen, „ik wou zoo graag griezelen, maar niemand kan mij dat leeren.”

„Schei toch uit met die onzin,” zei de voerman, „kom, ga met mij mee, dan zal ik zien dat ik je een onderdak bezorg.”

Zoo ging de jongen met de voerman mee, en 's avonds kwamen ze aan een herberg, waar ze overnachten wilden. Toen hij de gelagkamer binnenkwam, kon hij niet laten weer overluid te zeggen:

„Als ik toch maar griezelen kon! Als ik toch maar griezelen kon!”

De waard, die dit hoorde, begon te lachen en zei: „Als je dat zoo graag wil, dan zal er hier wel gelegenheid voor zijn.”

„Och, zwijg toch,” zei de waardin, „er zijn zooveel praatjesmakers die hun leven erdoor verspeeld hebben; het zou toch zonde en jammer zijn om zijn mooie oogen, als die het daglicht niet meer zien mochten.”

Toen zei de jongen: „Al is het ook nog zoo moeilijk, ik wil het nu eenmaal leeren, want daarom ben ik de wereld ingegaan.”

Hij liet de waard niet met rust, tot die vertelde, dat niet ver van hen een betooverd slot stond, waar iemand wel kon leeren wat griezelen was, als hij daar maar drie nachten de wacht wilde houden. De koning had aan hem, die dat zou durven, zijn dochter als vrouw beloofd, en de prinses was de schoonste jonkvrouw die de zon bescheen. Ook waren er in het slot groote schatten verborgen, die door booze geesten bewaakt werden; die zouden dan vrij komen en zouden een arm mensch rijk genoeg kunnen maken.

De jongen ging de volgende morgen naar de koning toe en zeide: „Als u het goed vindt, zou ik wel drie nachten in het betooverde slot willen waken.”

De koning bekeek hem aandachtig, en omdat de jongen hem wel beviel, zei hij: „Je mag drie dingen uitkiezen om mee te nemen, maar het mogen geen levende dingen zijn.”

De jongen antwoordde, dat hij graag wat vuur, een draaibank en een houtsnijbank met een mes zou meenemen.

De koning liet dat alles overdag naar het slot toe brengen. Toen het donker werd, ging de jongen er heen; hij maakte in een van de kamers een flink vuur aan, zette de houtsnijbank met het mes naast het vuur en ging zelf op de draaibank zitten.

„Ach, kon ik maar griezelen!”, zei hij, „maar dat zal ik hier ook wel niet leeren.”

Tegen middernacht wilde hij het vuur wat opstoken. Hij begon er flink in te blazen. Terwijl hij daarmee bezig was, hoorde hij in eens uit een hoek een kattestem: „Au, miauw, we hebben het koud!”

„Och, gekke katten,” riep hij, „waarom schreeuwen jullie zoo? Als jullie het koud hebben, kom dan bij het vuur zitten om je te warmen.”

Nauwelijks had hij dat gezegd, of met een geweldige sprong kwamen twee groote zwarte katten te voorschijn, gingen aan weerszijden van hem zitten en keken hem met hun vurige oogen wild aan. Toen ze zich een poosje gewarmd hadden, zeiden zij: „Kameraad, zullen we eens een spelletje kaart spelen?”

„Waarom niet?” antwoordde hij, „maar vertoonen jullie eerst je pooten eens.”

Ze staken hun klauwen uit.

„Wel,” zei hij „wat hebben jullie lange nagels. Wacht, die moet ik eerst even afknippen.” Hij pakte ze bij hun kraag, tilde ze op de houtsnijbank en schroefde hun pooten vast.

„Jullie heb ik op de vingers gekeken,” zei hij, „en nu heb ik geen lust meer om kaart te spelen.” Toen sloeg hij de beesten dood en gooide ze buiten in de slotgracht.

Nadat hij zich zoo van dit ongere tweektal bevrijd had en weer bij het vuur wilde gaan zitten, kwamen uit alle hoeken en gaten zwarte katten en zwarte honden aan gloeiende kettingen te voorschijn, altijd meer en meer, zoodat hij haast geen plaats meer had om zich te bergen; ze krieschten verschrikkelijk, ze trapten in zijn vuur, rukten het uiteen en wilden het uitdooven. Een poosje lang bleef hij dat kalm aankijken; toen het hem al te erg werd, nam hij zijn houtsnijmes en riep: „Ruk uit, geboefte!” en hakte op ze los. Sommige beesten sprongen weg, andere sloeg hij dood en gooide ze buiten in de slotvijver.

Zoodra hij terug was, blies hij de vonken aan, zoodat het vuur weer helder opvlamde, en warmde zich behagelijk. Maar nu kreeg hij slaap; hij kon zijn oogen niet langer openhouden en verlangde zich ergens te kunnen uitstrekken. Hij keek om zich heen en zag in een hoek van de kamer een groot bed.

„Dat is juist wat ik zoek,” zei hij, en ging er in liggen. Maar toen hij zijn oogen dicht wilde doen, begon het bed vanzelf te bewegen en reed het heele slot door.

„Kameraad, zullen we eens een spelletje kaart spelen?”

„Juist, zoo gaat hij goed!” zei hij, „toe maar!”

Nu rolde het bed voort alsof er zes paarden voorgespannen waren; het ging over de drempels van de deuren heen en de trappen op en af. Op eens wipte het ondersteboven, zoodat alle dekens en kussens als een berg bovenop hem lagen. Dat beviel hem minder goed; hij pakte de dekens en kussens op, gooide ze in de hoogte, en zei: „Nu mag in het bedje rijden wie wil, maar ik bedank er verder voor.” Daarna ging hij naast het vuur op de grond liggen en sliep tot het klaarlichte dag was.

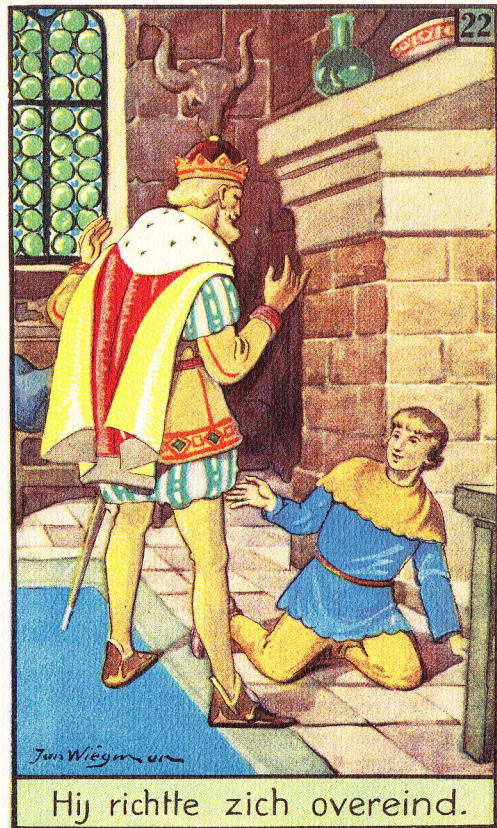
's Morgens kwam de koning kijken hoe het afgelopen was, en toen hij de jongen op de grond zag liggen, meende hij dat de spoken hem doodgemaakt hadden. „Dat is toch jammer voor zoo'n knappe jongen,” zei hij hardop.

Dat hoorde de jongen; hij richtte zich overeind en zei: „Zoo ver is het nog niet!”

De koning was heel verbaasd en ook heel blij, dat het zoo goed was afgelopen, en hij vroeg hoe de jongen het die nacht gehad had.

„Heel best,” zei de jongen. „Eén nacht is nu om, en de twee andere zullen ook wel omkomen.”

Toen de jongen bij de herbergier terug kwam, zette die

groote oogen op. „Ik dacht niet dat ik je levend terugzien zou,” zei hij; „heb je nu geleerd wat griezelen is?”

„Nee,” zei de jongen, „het heeft alles niemendal geholpen; ik wou dat iemand het me eens vertellen kon.”

Toen de tweede nacht aanbrak, ging hij weer naar het oude slot, maakte zijn vuur aan, ging er bij zitten en zong weer zijn oude liedje: „Ach, kon ik maar griezelen!”

Tegen middernacht begon hij lawaai en gestommel te hooren, eerst zacht, dan hoe langer hoe harder. Toen werd het wat stiller; eindelijk viel onder luid geschreeuw een halve man uit de schoorsteen vóór hem op de grond neer.

„Hé, zeg!” riep de jongen; „dat is te weinig, daar hoort nog een halve bij.”

Nu begon het lawaai opnieuw, gehuil en rumoer, en daar viel de andere helft ook de kamer in.

„Wacht,” zei de jongen, „ik zal eerst het vuur wat voor jullie aanblazen.” Toen hij dat gedaan had en weer omkeek, waren de twee stukken aan elkaar geraakt en zat daar een afschuwelijk uitziende man op zijn plaats.

„Dat hebben we zoo niet afgesproken,” zei de jongen, „die bank is van mij.”

De man wilde hem wegdringen, maar de jongen liet zich dat niet welgevallen; hij schoof de man met geweld van de bank af en ging weer op zijn eigen plaats zitten. Nu en dan viel er weer een man om-laag, tot er een heel stel in de kamer was. Ze brachten negen doodsbeenderen en twee doodskoppen mee en gingen kegelen.

De jongen kreeg ook lust in een spelletje en vroeg: „Zeg, mag ik ook meedoen?”

„Jawel, als je geld hebt,” zeiden de mannen.

„O, geld heb ik genoeg,” antwoordde hij, „maar jullie ballen zijn niet mooi rond.” Toen nam hij de doodskoppen, zette die in zijn draaibank en draaide ze rond.

„Zoo,” zei hij, „nu zullen ze beter rollen. Nu zal het prettig gaan.”

Hij speelde mee en verloor wat van zijn geld; daar sloeg de klok twaalf en in eens was alles verdwenen. Nu ging hij liggen en sliep rustig in.

De volgende morgen kwam de koning weer kijken. „Wel, hoe is het je ditmaal gegaan?” vroeg hij.

„Ik heb gekegeld,” zei de jongen, „en een paar centen verloren.”

„Vond je het niet griezelig?” vroeg de koning.

„Och wat,” zei de jongen, „ik heb best schik gehad. Wist ik toch maar, wat griezelen was.”

De derde nacht ging hij weer op zijn bank zitten en zei heel verdrietig:

„Als ik toch maar griezelen kon!”

Toen het laat in de avond werd, verschenen zes groote mannen met een doodkist. Toen zei de jongen:

„Hoera, dat is zeker mijn neefje, dat een paar dagen geleden gestorven is.” Hij wenkte met zijn vinger en riep: „Kom, neefje, kom!” Ze zetten

Hoera, dat is zeker mijn neefje!

de kist op de grond; de jongen liep er heen en nam het deksel er af. Er lag een doode man in. Hij voelde aan zijn gezicht: dat was ijskoud. „Wacht even,” zei hij, „ik zal je een beetje warmen.” Hij ging naar het vuur toe, warmde zijn hand en legde die op het gezicht van de doode, maar dat bleef koud. Toen nam hij de doode uit de kist, ging bij het vuur zitten, legde het lichaam over zijn knieën en begon zijn armen te wrijven, om het bloed weer in beweging te brengen. Toen ook dat niet helpen wou, bedacht hij, dat als twee samen in één bed liggen, zij elkaar verwarmen. Dus legde hij hem in bed, dekte hem toe en ging naast hem liggen.

Na een poosje begon de doode te ontdoeien en bewoog zich even. De jongen zei: „Zie je, neefje, als ik je niet verwarmd had, dan was je dood gebleven!”

Maar de doode antwoordde: „Nu zal ik jou in de doodkist stoppen.”

„Wat!” zei de jongen, „is dat je dank. Vooruit dan maar weer in je kist.” Hij tilde hem op, gooide hem in zijn kist en maakte het deksel dicht; toen kwamen de zes mannen weer en droegen hem weg.

Toen hij alleen was, dacht hij weer er aan waarom hij hier gekomen was en zuchtte: „Ik kan maar niet griezelen; dat leer ik hier mijn leven lang niet.”

Opeens trad een man binnen, die grooter was dan alle andere die hij nog gezien had en die er vreeselijk uit zag; hij was oud en had een lange witte baard.

„O jou kleine aap,” riep hij, „nu zal je gauw leren wat griezelen is, want je moet sterven.”

„Niet zoo vlug,” antwoordde de jongen; „als ik sterven moet, dan moet ik er toch bij zijn!”

„Ik zal je wel krijgen,” zei de oude man.

„Zachtjes aan maar, maak je niet zoo dik; zoo sterk als jij ben ik ook wel, misschien nog wel wat sterker.”

„Dat zullen we zien,” zei de oude; „als jij sterker bent dan ik, dan zal ik je laten gaan; kom, laten we 't probeeren.” Toen geleidde hij hem door donkere gangen naar een smidsvuur, hij nam een bijl en sloeg het aanbeeld met één slag de grond in.

„Dat kan ik nog beter,” zei de jongen en ging naar het andere aanbeeld. De oude man ging er naast staan om te kijken hoe hij dit deed; zijn lange witte baard hing naar beneden. Toen nam de jongen de bijl, kloofde het aanbeeld met één houw, en toen de spleet zich weer sloot, bleef de baard van de oude man er tusschen vast klemmen. „Nu heb ik jou,” zei de jongen, „en nu mag jij sterven.” Toen nam hij een ijzeren stang en sloeg zoo flink op de oude reus los, dat die begon te jammeren en hem smeekte op te houden, dan zou hij hem groote rijkdommen geven.

De jongen trok de bijl er uit en zoo kwam de baard los. Nu voerde de oude hem in het slot terug en wees hem in een kelder drie kisten vol goud. „Daarvan is één deel voor de armen, een deel voor de koning, en het derde deel is voor jou,” zei hij. Meteen sloeg het twaalf, het spook verdween, maar de jongen stond in 't donker.”

„Ik zal er toch wel uit komen,” zei hij bij zichzelf. Hij tastte

De reus begon te jammeren

in 't rond, vond de weg naar zijn kamer terug en viel rustig naast zijn vuur in slaap.

De volgende morgen zei de koning tegen hem: „Nu zal je wel geleerd hebben wat griezelen is!”

„Nee,” zei de jongen, „wat is het dan? Eerst was mijn doode neef er, en toen kwam een man met een lange baard, die heeft mij daar beneden veel geld gewezen; maar wat griezelen is, heeft niemand mij gezegd.”

Toen zei de koning: „Je hebt mijn slot van de tooverij bevrijd en nu mag je met mijn dochter trouwen.”

„Alles goed en wel,” zei de jongen, „maar ik weet nog altijd niet wat griezelen is.”

Het goud werd te voorschijn gebracht en de bruiloft werd gevierd. Maar hoe lief ook de jonge koning zijn vrouw had, en hoe gelukkig hij ook was, toch moest hij telkens zeggen: „Als ik toch maar eens griezelen kon!”

Dat begon haar eindelijk te vervelen. Ze klaagde haar nood aan haar kamermeisje, en dat zeide: „Ik zal u helpen; hij zal wel leeren griezelen.” Toen ging ze naar de beek, die door de tuin stroomde en schepte een emmer vol kikkervisjes. 's Nachts, toen de jonge koning sliep, trok zijn vrouw de deken weg en gooide de emmer vol koud water met de kikkervisjes over hem heen; de vischjes gingen tusschen zijn goed zitten en kronkelden op zijn bloote lijf.

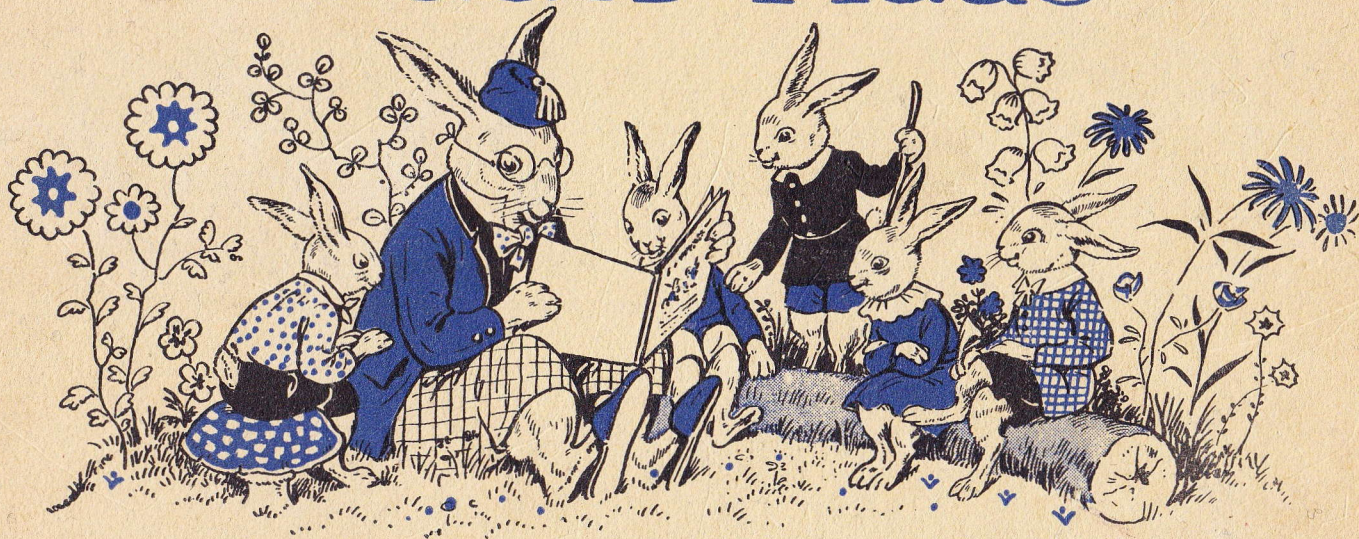
Toen schrok hij wakker en riep: „O lieve vrouw, wat griezel ik, wat griezel ik!”

En nu bekende hij dat hij wist wat griezelen was.

Sprookjesboeken van Vader Haas

NAVERTELD DOOR FELIX ORTT MET PRENTJES VAN JAN WIEGMAN

VIERDE BOEKJE

UITGAVE VAN HAAS'AZIJNFABRIEKEN N.V.

HAARLEM

Sprookjesboeken van Vader Haas

VIERDE BOEKJE

Sprookjes van Grimm, voor de kleintjes naverteld

DOOR

FELIX ORTT